RADOMER KIELCER LEBEN ... פרייז 25 גראשן
פרייז 10 גראשן. [illegible]

ראדאמער-קעלצער לעבען

צ ד ר ע ס ע ן
פון „ראדאמער קעלצער לעבען"

אין ראדאם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ.
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אנאנסען פרייז:
איין מילימעטער שורה: פארן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאכ'ן „ 18

27 Listopada 1925 roku — ראדאם פרייטאג י׳ כסלו תרפ״ו — פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע ניט פעראנטווארטליך.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ראדאם

פעראייניגטע טרופע פון יודישען ארטיסטען-פעראיין אין ווארשא. מיט'ן אנטייל פרויען: ביאלקאוויטש, לובארטאווסקא, צאהם, אידא ראזענצווייג, שפילמאן ה"ה: ביאלקאוויטש, בלאט, גינטער, ווינער, וויינבערג, פעלד, קליין, שטיין א. א.

אונערווארטעט נייעס! פרעמיערע! צום ערשטען מאל!

פרייטאג דעם 27 ד. ח. 8.30 אווענד ווערט געשפילט צום ערשטען מאל אין ראדאם די וועלט-בעריהמטע סענסאציאנעלע פיעסע דער לעצטער שלאגער פון אמעריקע אין 7 בילדער

די בלינדע יתומה

פון זלאטאַרעווסקי

1) דער געהיימע גנבים קאבאק און דער טאנץ הורא. 2) דאס פערהאפען די יתומה און דער קאמף איבער איהר 3) דער גנב ביים באנקיר אין שטוב 4) דער גרויסער מארטער פון דער יתומה און דאס אויסברענען איהר די אויגען. 5) דער בית-עולם און דער אנפאל אויפן באנקיר 6) די טורמע און די אונשולדיגע ארעסטירטע. 7) אויף די שפורען פון אמת.

שבת בייטאג דעם 23-טען 3.30 נ. מ.
פון 60 גר. ביז 1.50 זל.
צום 25-טען מאל די אפערעטקע

די רומענישע חתונה

פערשידענע טענץ ווערען אויסגעפיהרט דורכ'ן טענצער ה' קליין.

אונגעהייער גרויסער ערפאלג.
הונדערטער מענשען זענען אוועק פון דער קאסע ניט בעקומענדיג קיין בילעטן.
שבת דעם 28 ד. מ. צום דריטען מאל
דער לעצטער שלאגער פון ווארשא
די איבעראל בעליבטע אויסגענומענע אפערעטקע אין 3 אקטען פון שאר

בערעלע באסיאק

געשעפט'ס-פיהרער: לייכטער

די לאנג-יעהריגע פירמע

רחמיאל גינשטיין

איז מודיע איהר קליענטעלע, אז די

בראנפען=ראזאלעוניא

איז פון פאריגען דינסטאג דעם 24-טען ה. ח. צוריק טהעטיג און עמפפעהלט איהרע בעסטע בראנפען און ליקער=אויסארבייטונגען.

„טאז"

פרייטאג צו-נאכט דעם 27.10 8 אווענד אין זאהל פון ראדאמער האנדווערקער-קלוב (וואלאווא 59)
וועט ה' ד"ר

יעקב פאמראק

רעפערירען א. ד. ט.
„די געפאהר וואס דראהט אייער קינד"

איינגאנג פריי פאר אלע!
(אויך פאר נישט מיטגלידער פון האנדווערקער-קלוב און „טאז").

טאז

די ראדאמער אבטיילונג פון דער געזעלשאפט צו פערהיטען די געזונדהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג „טאז" מעלדעט, דאס שבת דעם 28 נאוועמבער 1925 י., 8 א זייגער אווענד וועט פארקומען אין דעם לאקאל פון האנדווערקער=קלוב (וואלאווא 59)

די יעהרליכע אלגעמיינע בעריכט'ס=פערזאמלונג.

די לאנג-יעהריגע פראקטיקירטע און פאטענטירטע אקושערקע

צ. שיינבערג

פון לובלין

וואהנט היינט אין ראדאם איוו שעווצקי 15

Kolegom Mońkowi i Julkowi Sztajnmanom
pogrążonym w głębokim smutku, z powodu przedwczesnego zgonu Ich

O J C A

wyrażają szczere współczucie.

Feliks, Izydor, Ignac, Dudek i Leo.

צו דער האכצייט פון מיין שוועגערין-טאכטער חנה'לע רובינשטיין שידלאווצע מיט ה' ברוך זילבערמאן ביאלאבזשעג, ווינשען מיר מזל-ברכה און א גליקליכען צוזאמענבונד, זאל זייער נייער לעבענס—וועג לויכטען אזוי ווי די זון.

מרדכי מענדיל מיט פרוי, לייטשע, עטיל, יוסיל ניסענבוים.

אכטונג קאמאשענמאכער!

איך האב בעקומען א גרויסען אויסוואהל פון מעטקאל=פאפיר.

אברהם טענענבוים שפיטאלנא 4

פאפיער-געשעפט.

ראַדאָמער רבנות פאַר׳ן געריכט.

אַנשטאט וואהלען געהען מיר אין געריכט.

אנשטאט צו קלויבען אַ רב מיט דעם הסכם פון קהל און לויט דעם יודישען דין, ווערט אין דעם פאַל העלפען דעצידירען באַנאַפּאַרטס נאפּאָלעאָנ׳ס קאָדעקס.

דער ערשטער שריט דערצו ווערט געמאַכט פון דער יודישער קהלה אין ראַדאָם, אויף וועמענס כסא רבנות עס זענען געזעסען די ליכטיגסטע גייסטער פון דער רבניש־לומדישער וועלט, ווי ר׳ שמואל מאָהיליווער א. א.

א באמת טרויעריגע און שמערצליכע ערשיינונג.

דעם 30-טען ליסטאָפּאַד 1925 ווערט דאָס ראַדאָמער יודישער קהל פון איין זייט, און אַ געוויכער אינדיווידואום מיט דער הילף פון גלחים און ענדעקישע לידערס – פון דער צווייטער זייט, קעמפען אין געריכט ביים גרינעם טיש ארום דער פראגע פון אַ יודישען רב פאַר אַ יודישע קהלה.

צוזאַמען מיט אַט דער פערשאָלטענער רבנות־פראַגע, ווערט אַריינגעשלעפּט ווערען, נישט ווילענדיג, דער כבוד פון יידישען כלל.

גלחים, פאַרשטעהער פון דער פּוילישער געזעלשאַפט און ענדעקישע ראַטמענער האָבען פעסטצושטעלען רעם גרויסען פוילישען פאַטריאָטיזם פון ה׳ קעסטענבערג, וואָס איז, אַלזאָ, דערפון געדרינגען? וואָס פאַר אַ שייכות האָט אייגענטליך דער דאָזיגער אַרגומענט צום גופא ענין פון רבנות? צי זעהט מען נישט דערין קיין ציעל־באַוואוסטזיניגען מעגדענץ מצד דעם אַרויסשטעלער פון די דערמאָנטע עדות, בכדי צו קאָנען אפשר קאָמפּראָמיטירען די יודישע קהלה, וועלכע וויל מכלומרשט נישט איהר רב דערפאַר, ווייל ער איז אַ פאַטריאָט?

אַזאַ מאָטיוו ווערט בכיון דורכאויס אַרויסגעשטעלט כדי צו פערפלאָנטערען און צו פערטונקלען דעם גאַנצען וועזענטליכען אינהאַלט פון דער רבנות פּראַגע, איז דערמיט אויסען צו בעווייזען פאַר דער עפענטליכקייט, אַז קהל איז נישט פאַטריאָטיש און במילא נישט גלויבענסוווירדיג...

איז שוין דען אַליין דאָס נישט דער גרעסטער אומזין? ווענען דען די ריכטער דאָס נישט פערשטעהן?

וואָס זאָל נאָך זאָגען די אַנטיסעמיטישע פּרעסע ווי: א „דוואַ גראָשאַ“ און „סלאָוואָ־ראַדאָמסקאַ“, וויבאַלד אַ יודישער רב וויל זאָגען, אַז ער ווערט גע׳רודפ׳ט דערפאַר, ווייל ער איז אַ פּאַטריאָט?!

אין לעמבערגער געריכט ווערט בעטראַכט דער פּראָצעס פון שטייגער׳ן, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין וואַרפען אַ באָמבע אויפ׳ן מלוכה־פּרעזידענט און אין ראַדאָמער געריכט ווערט מען אפשר הערען, אַז די ראַדאָמער יודען זענען נישט פאַטריאָטיש. ווייטער אַ סענסאַציע. אויך אַהער יאָגען זיך צייטונג׳ס—קאָרעספּאָנדענטען און ספּעציעלע שליחים, וואָס וועלען באַלד איבערגעבען ידיעות איבער גאַר דער וועלט, וועגען נייע ענטדעקונגען, וועגען אַ שפּאָגעל נייע סענסאַציע.

וועגען אַ רבנות—קאַמף אין דער שטאָדט ראַדאָם, וואָס געדויערט שוין העכער 10 יאָהר, און פון אונערהערטע סקאַנדאַלען, אַוואַנטורעס און מסירות.

ב. צוויג.

ארגענטינא, פאלעסטינא און קרים.

פון ד״ר ש. יוריס

אין ראַדאָם האָט די טעג געווײלט דער בעקאַנטער פּועלי־ציון. טוער, דער גלענצענדע רעדנער און פּובליציסט ד׳ר ש. יוריס. ער איז געקומען אלס מיטגליד פון דער ק. ק. דעלעגאַציע. ביי דעם געלעגענהייט האָט אונזער מיטאַרבייטער געהאַט מיט׳ן גאַסט אַ געשפּרעך, אין וועלכן ד׳ר יוריס האָט געוואַרפען אַ רייה אינטערעסאַנטע געדאַנקען וועגען דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין ארגענטינאַ, קרים אין ארץ־ישראל.

ארגענטינא איז פון שטאַנדפּונקט פון יודישער קאָלאָניזאַציע זעהר וויכטיג. דאָרט זענען קאָלאָניזירט 30 טויזענד יודישע משפחות. די דאָזיגע קאָלאָניזאַציע האָט אָבער איהרע חסרונות לגבי די פּערספּעקטיוון אין צילען פון א יודישער קאָלאָניזאַציע.

קודם כל זענען די רוסישע קאָלאָניסטען אין זייער גרעסטער מעהרהייט פאַרמערס, זיי פערנעהמען זיך ווענינער מיט ארבייטען די ערד און מעהר מיט אָרגאַניזירען די פערמעס. זייער הויפּט־בעשעפטיגונג איז דער מסחר מיט די פּראָדוקטען, וואָס זיי פּראָדוצירען. דער דאָזינער מסחר איז שטאַרק אנגענומען, דעריבער ענדערט דאָס נישט די פּכיכאָלאָגיע פון די גלות יודען, וואָס איז א הויפּט־מאָטיוו אין דער יודישער קאָלאָניזאַציע. ווייטער איז די קאָלאָניזאַציע אין ארגענטינא נישט קיין קאָנצענטרירטע, צי דאָס איז פּאָרגעקומען דערפאַר, ווייל די י. ק. א. האָט נישט געוואָלט דערלאָזען דערצו, מחמת זי האָט געוואָלט דערפיהרען צו א שפּראַכליכער אסימילאַציע. צי דאָס איז די שולד פון דער רעגירונג—וועגען דעם וויל איך איצט נישט אורטיילען, א פאַקט איז, אז ס׳איז אזוי.

י. מ. שוֹכעטזאָהן.

אין אפּגרונד

(אַ שפּאַנענדע געשיכטע פון היינטיגער צייט).

צווישען די אַלע אַרויסשטייגענדע פון דער שיף האָט זיך מענדעלי מיט פּודעל׳ן צום ערשטען מאָל, דורך דער גאַנצער צייט פון זייער רייזע, בעגעגענט מיט די זעקס מיידלעך פון „הייזעל“ און זייער בעגלייטער. אַלס אַנשטעל פאַר סאַרא און ליזאַ, זיי זאָלען זיך אויף גאַרנישט אַנשטויסען, האָט ער אַ פרעהליכער אויסגעשריען צו יענע קאָמפּאַניע:

— אַ שלום עליכם, פון וואַנען קומט איהר דאָ אַהער? איהר פאָהרט אויך אַ היים? שלום עליכם שלום עליכם, ראָזאַ, סאַבינאַ, עלקעלע, בלומטשע, ראָכעלע, יאַדוויגאַ.

— ער האָט אַלע אַריינגעשטעקט אַ ברייטען שלום עליכם און זיך בעגריסט מיט זיי, ווי אויך מיט זייערע „חתנים“ די גאַנצע קנייפּיע פון בעלאָ׳ס „הייזעל“.

נישט ווייט פון פּאָרט זענען געשטאַנען אויסגעשטעלט הערליכע אויסגעפּוצטע אויטאָמאָבילען און געוואַרט אויף פּאַסאַזשירען.

דער הו־הא אין דער ווירוואַר ביים פּאָרט איז געווען זעהר גרויס. אַז סאַרא מיט ליזאַ און אפילו די איבעריגע זעקס מיידלעך, אוממענדעלי אַליין זענען צוטומעלט געוואָרען און געשטאַנען אַ ווײלע און געגאַפט, אויפ׳ן נייעם שטראָמענדיגען לעבען, וואָס האָט געקאָכט ווי אין אַ קעסעל.

צווישען גאַנצען טאַראַראַם אין צווישען די אָפּוואַרטענדע ביים ברעג איז אויך געשטאַנען מיסטער פּיליפּ, אַ דיקער, הויכער יונג מיט אַ דאַ־בעלמעד גראַבער געמבע, עהנליך לויט זיינע מלבושים צו דעם ה׳ פּוקסער האָט אָבסערווירט די אַנקומענדע מיט אַ זוכענדען בליק.

ער איז נישט געשטאַנען אַליין; נעבען איהם האָט זיך געפונען אַ גאַנצע חברה, וואָס האָט יעדען איינעם אָפּגעמאָסטען, ווי גרויס ער איז.

מיסטער פיליפּ האָט אָפּגעוואַרט פרישע „סחורה“׳ ווייל ה׳ פּוקס האָט איהם פריהער מיטגעטיילט דורך אַ דעפּעשע, אַז מיט דער שיף „ראָסיאַ“ געהט אַ טראַנספּאָרט „צאַצקעס“.

איז מיסטער פיליפּ געשטאַנען אויף דער וואַך מיט זיין גאַנצען שטאַב און אויסגעקוקט די „סחורה“, פאַר וועלכע ער האָט שוין אפילו גענומען „האַנד־געלד“ ביי פערשידענע „קונים“.

האָט זיין גיריגער בליק געבלאָנדזשעט צווישען אַלע עמיגראַנטען וואָס האָבען זיך געפּלאָכטען אין געדיכטע קייטען פון מענשליכע געשטאַלטען.

מיסטער פיליפּ מיט זיינע אַגענטען האָבען לאָרנעטירט און אָפּגעפאָטאָגראַפירט אַלע שעהנע פרויען און מיידלעך מיט געניטע אויגען פון זאַכקענער און פּראַקטיקירטע סוחרים, וואָס דערקענען און וויסען, ווי געהעריג אָפּצושאַצען דאָס שטיקעל סחורה מיט׳ן בלויזען קוק.

אַז דער גרויסער עמיגראַנטען־קנויל האָט זיך אָנגעהויבען ביסלעכווייז אויסציהען, ווי אַ געשלענגעלטער וואָלקענדיגער רויך, וואָס ווערט אַלץ שיטערער און שיטערער, ביז דיניטשקע דורכזיכטיגע פעדימלעך, זענען מענדעלי מיט זיין קאָמפּאַניע געבליבען די איינציגע אויפ׳ן ברייטען, רונדיגען פּאָרט־שטח. עס האָט אויסגעזעהן ווי מענדעלי מיט זיינע חברה־לייט זענען געבליבען הענגען פון סאַמע הינטען אַלס די לעצטע פעדימלעך פון א גרויסער כמארע.

מיסטער פּיליפּ האָט דורך זיינע שאַפער־לאָרנעטען בעמערקט מענדעלי און זיינע געסט אין כאַטש אויך מענדעלי האָט פון ווייטענס געזעהן, דאָס

אין ארגענטינא, אזוי גוט ווי אין נארד אמעריקא וועלען יודען קיינמאל נישט בעקומען קיין נאציאנאלע און אפילו נישט קיין קולטורעלע אויטאנאמיע, ווייל אנדערשט וואלטען אזא אויטאנאמיע געמוזט בעקומען די שפאניער, איטאליענער א. א. וו. דאס וואלט אריינגעברענגט אין ארגענטינא אנ'אמת'ע בבל-צומישעניש פון שפראכען.

ווייטער איז נויטיג, אז כדי יודען זאלען בלייבען ביי ערד-ארבייט זאלען זיי פון פריהער אויס זיין פויערים, אזוי אבער ווי יודען זענען לעת-עתה א שטאדטישער עלעמענט, מוז די ערד, וואו מ'האט זיי בדעה צו בעזעצען, האבען א בעזונדער צוציהונגס-קראפט זאל זיין אינדיווידועלע, נאציאנאלע, פסיכאלאגישע א. א. וו.

אין ארגענטינא, אז ס'איז דא א געלעגענהייט אוועקצוגעהען פון דארף, טוט מען עס, וואס איז שוין געשעהן אין א גרויסען מאסשטאב, די קינדער פון די קאלאניסטען ווערען געשיקט אין שטאט צו בעקומען ערציהונג, קיין וועלט-אנשויאונג וועגען ערד איז נישטא. א ביזנעס-מאן איז אין ארגענטינא פונקט אזא בכבודיגע בעשעפטיגונג ווי א פארמער. מאכט זיך א געלעגענהייט פאר א יודישען קאלאניסט צו פערקויפען די פארם און קויפען א פאבריק — טוט ער דאס מיט פערגעניגען. ווער ס'איז פעהיג ענטלויפט אין שטאדט, ווייל פאר יודען ווערען נישט געמאכט קיין שום בעגרענצינגען און זיי קומען אן אויף אלע אמטען און אין אלע אינסטיטוציעס. פון דעם אלעם, וואס איך האב געזאגט איז קלאר, אז עס קען קיין רייד נישט זיין וועגען א יודישער קאלאניזאציע אין ארגענטינא.

נאטירליך זענען פערהאן אויסנאהמען. עס זענען פערהאן עטליכע יודישע טאלסטאי טיפען, זייערע קינדער און אייניקלעך זענען שוין לאנג אין שטאדט און זיי האלטען זיך ממש מיט די נעגעל ביי זייער ערד.

ארגענטינא קאן זיין א לאנד פון מאסען קאלאניזאציע, דארט קען אבער נישט אויסגעמיטען ווערען די שפראכליך קולטורעלע אסימילאציע. אין דער ארגענטינישער שטאדט איז די אסימילאציע שוין א פולשטענדיגע, אין דארף געהט זי לאנגזאמער, אבער זי קומט פאר, און דאס פיהלען אלע קאלאניסטען.

דאס פיהלען אלע יודישע קאלאניסטען. זיי ווייסען, אז זיי זענען די לעצטע מאהיקאנער אדער דער פארלעצטער דור. זייער 30 יעהריגע ארבייט האט צו גארנישט געברענגט, זיי האבען זיך נישט פערפעסטיגט און זיי האבען נישט צוגעהאלפען צו קיין נאציאנאלער אויפלעבונג און אויסלעבונג פון יודישען פאלק.

דערפון נעהמט זיך, וואס דוקא די ארגענטינער קאלאניסטען זענען 100 פראצענטיג ציוניסטיש און אין דארף מעהר, ווי אין שטאדט. די עמיגראציע פון ארגענטינא איז נאטירליך א קליינע אבער זי קומט פאר.

איצט וועגען ארץ ישראל. ארץ-ישראל איז א לאנד פון יודישער טראדיציע, יעדער לעגט אריין דערין זיין אייגענעם איגהאלט: נאציאנאלען, סאציאלען, רעליגעזען און אינדיווידועלען. די דאזיגע מאטיווען קענען זיין גענוגענד צו בעפעהיגען אויף גרויסע קרבנות. צוליב די איצטיגע פאליטישע בעדינגונגען איז נישטא קיין מורא פאר א מעגליכקייט פון א שפראכליכער אסימילאציע. איז דאך אוועקגעשטעלט אנ'אויסגעצייכענט העברעאיש שולוועזען און קיין אנדערע שולען האבען מיר דאך דארט נישט.

זאלען מיר ווייטער אננעהמען, אז א געוויסע צאהל דארפישע קינדער וועלן איבערגעהן אין שטאט, קומען זיי דאך אין דער יודישער שטאדט און וועלען נישט אסימילירט ווערען.

די לאנדווירטשאפט אין ארץ ישראל איז א קאנצענטרירטע און האט דעריבער די גרעסטע אויסזיכטען אויף ערפאלג.

ווייטער האנדעלט זיך וועגען די אינטערנאציאנאלע פערהעלטנישען. אין פעלקער-בונד און ביי ענגלאנד קען גערעדט ווערען וועגען א קאנצענטרירטער יודישער קאלאניזאציע און וועגען א יודישער נאציאנאלער היים נאר בנוגע ארץ-ישראל און אויך די יודען אליין בעציהען זיך צו ארץ-ישראל צוליב די אויסגערעכענטע מאטיווען גאנץ אנדערש, ווי צו אנ'אנדער קאלאניזאציע לאנד.

וועגען קרים איז מיר שווער צו רעדען. איך בין דארט נישט געווען און קען נישט גענוי די דארטיגע פערהעלטענישען, איך וועל נישט אריינגעהען אין די מאטיווען, וואס האבען די רוסישע רעגירונג בעוואויגען צום קרים—פראיעקט. פון נאציאנאלען און ציוניסטישען שטאנדפונקט, איז אבער דער פראיעקט צו בעגריסען, ווייל מיר בעגריסען שטענדיג, ווען און וואו יודען געהען איבער צו ערד-ארבייט.

בעת יודען געהען איבער פון לופט-געשעפטען צו ערד-ארבייט פערשטארקט זיך דער געדאנק וועגען ארץ ישראל, דעמאלט וועט די עמיגראציע קיין ארץ ישראל זיין נישט פון צרות נאר פון נחת. איך מוז זאגען, אז איך בין א געוואלדיגער אנהענגער דערפון, אז יודען זאלען געהען קיין ארץ ישראל פאר נחת. ס'איז פערשטענדליך, פאר וואס די אמעריקאנער מיליאנערען ווילען גיכער שטיצען די קרים קאלאניזאציע, ווי די ארץ ישראל קאלאניזא־

קופקעלע פארשוינצן, וואס שטעהען און אבסערווירען יעדען און ער האט אויך געהאט א גרונד צו טראכטען, אז דארט צווישען זיי, קען זיך געפינען דער מיסטער פיליפ, דאך האט ער זיך בעהערשט און איינגעהאלטען צוצוגען און ווייטער געווארט...

אז דאס זענען אייך סוחרים פון אזא שטייגער „סחורה", דאס האט ער גלייך אויפ'ן ערשטען קוק דערקענט, ווייל אזעלכע פארשוינען זענען פאר מענדעלי'ן קיין נייעס מעהר נישט געווען; ער וואלט אזעלכע לייט אין דער פינסטער אין זייערע בלויזע ברוטאלע שטימען דערקענט; דאך האט ער זיך פון אזא נישט-זיכערן שריט אפגעהאלטען, נישט וועלענדיג מיט זיי אריינגעהן אין וועלכען ס'איז שמועס, וואס קען איהם אראפפיהרען פון וועג און די בוענאס איירעס'ער חברה קען איהם א מאל אריינכאפען אין פעקעל און פערצעהלען איהם א מעשה, מעג ער הייסען מענדעלי אדעסער...

לויט ווי ה' פוקס האט מענדעלי אבגעשילדערט דעם אויסזעהן פון מיסטער פיליפ, איז ער געווען אינגאנצען עהנליך צו דעם, וואס איז געשטאנען מיט איבערצייגענע לארניעטען, דערין איז מענדעלי זיכער געווען און ער האט געהאט א פארגעפיהל, אז יענער וועט צו איהם צוגעהן און פרעגען זיך, ווער איז.

דערווייל אבער איז מענדעלי מיט זיין גאנצע קאלעקציע געשטאנען און בעטראכט די ארומיגע הערליכע געגענד מיט דער שעהנעם אויסגעבויטען האפען... קוטשערס פון עקיפאזשען און שאפערס פון די אויטא'ס זענען צוגעלאפען און געבעטען זיך ביי מענדעלי און זיינע בעגלייטער אריינצוזעצען זיך און פאהרען אין שטאט אריין.

מענדעלי האט זיי אלעמען איינגעשטילט און געהייסען ווארטען.

מיסטער פיליפ האט שוין לענגער קיין געדולד נישט געהאט. איז צוגעגאנגען, וואקלענדיג זיך מיט זיין גראבער פיגור און גלייך, אהן שום קינצען מענדעלי'ן א פרעג געטון מיט א האלב · זיכערען טאן:

— זענט איהר יונגערמאן, אמאל גישט געשיקט פון הערר פוקס פון אדעס?

— יא, מיסטער, דער אייגענער — איז מענדעלי איבערראשט געווארען און גלייך געענטפערט, זייענדיג שוין זיכער, אז דאס איז דער מיסטער פיליפ.

— וואס-זשע שטעהט איהר אזוי און קלערט, יונגערמאן? איהר זענט אפשר נאך נישט זיכער, טא נאט-זשע אייך און זעהט — ביי די ווערטער האט דער גראבער גוידער ארויסגענומען א טעלעגראמע און זי איבערגעלייענט מיט זיין באסאיוע שטים, פאמעליך מיט ישוב הדעת פון א גרויסען מאגנאט און די אויגען האבען ביי איהם געפינקעלט ווי ביי א קאץ. בעת זי דערזעהט די מויז, און פארגעלייענט האט ער אט-וואס:

„די וואַרע איז ארויסגעשיקט דורך מיין אגענט מענדעל אדעסער, פון מיר פוקס".

– אנו, איצט גלויבט איהר שוין – האט דער געשוואלענער גראבער גוידער געקוקט מענדעלי'ן אין די אויגען אריין.

– זענט איהר, הייסט עס דער מיסטער פיליפ? — האט מענדעלי ערשמוינט געפרעגט מיט א העפליכען נויג פון דרך-ארץ.

– יא, יא -- האט מיסטער פיליפ לאנגזאם געענטפערט מיט זיין באסאיער שטים און גערויכערט א גראבען ציגאר, וואס האט געשטעקט אין א בורשטין, גאלדענעם ציגארען-שפיץ.

— וועט מען, אלוא, אמערשטענס צו אייך פערפאהרען, א יא, מיסטער פיליפ? — האט מענדעלי דושענטעלמעניש נעזאגט און אלץ זיך געהאלטען אין איין פערנויגען, מעשה אינטעליגענט, כדי צו בעווייזען זיך פאר מיסטער פיליפ און איבערהויפט פאר זיינע געהילפען, וואס האט געזאלט בעדייטען: טיינט נישט, אז איך מענדעלי, בין א פראסטער גוט-שבת.

(פארטזעצונג קומט)

ציט? דער נאמען ארץ ישראל שמעקט מיט יודישען נאציאנאליזם און דאס שרעקט זיי אפ. דאס בעוועגען יודען אויפ'ן לאנד אין רוסלאנד איז ביי זיי א ריין פילאנטראפישער ענין און זיי טוען דאס גערן.

מען דארף אויך וויסען, אז קרים שטרעבט נישט צו שאפען קיין יודישע נאציאנאלע היים, נאר איז א לעזונג, א הילף צו פראדוקטיוויזירען דעם יודישען עלעמענט. אויב ס'וועט געלונגען צו שאפען אין קרים א יודישע קאנצענטרירטע קאלאניזאציע מיט א זעלבסטשטענדיגער יודישע רעפובליק, האלט איך, אז דאס איז איינס פון די גרעסטע היסטארישע גליקען.

ס'איז זעלבסטפערשטענדליך, אז קרים וועט נישט זיין די צוציהונגס קראפט פון אלוועלטליכען יודענטום. עס איז נישט קיין הילף אין אלוועלטליכען מאסשטאב, עס איז א גליק פאר די רוסישע יודען.

מיר קענען האבען עטליכע יודישע לענדער (ענגלאנד האט אויך א לאנד אין אויסטראליען), מ'דארף געדענקען אז א קאלאניע קען קיינמאל נישט זיין קיין קאנקורענט פון דער מעטראפאליע.

ארץ ישראל וועט זיין דער מיטעל פונקט פון יודישער אויפמערזאמקייט און פון נאציאנאלע אויפלעבונג. און וואו עס וועלען געמאכט ווערען ערנסטע פרובען צו פראדוקטיוויזירען די יודישע אויסגעמאטערטע מאסען, איז פון ציוניסטישען געדאנק אויס נאר צו בעגריסען.

די שחיטה=פראגע אין ראדאם.

שוין א לענגערע צייט, ווי די גמינע איז שטארק בעשעפטיגט ביים רעפארמירען די שחיטה אין אונזער שטאדט. פון די אפטע מודעות און בעקאנטמאכונגען איז צו זעהען, אז דער ראבינאט צוזאמען מיט דער רעליגעזע קאמיסיע זענען אויף אט דעם געביעט גענוג טהעטיג. דער קאנקורס פון דער גמינע אין די ווארשאווער צייטונגען, אז עס ווערען געזוכט נייע שוחטים פאר ראדאם, ווי אויך די איסורים, וואס ווערען פון צייט צו צייט ארויסגעגעבען, קענען דאס בעזונדערס בעשטעטיגען. וואס שייך ט'ערשטע, סהייסט דער קאנקורס, ווילען מיר יעצט נישט רעדען. דאס געהט אונז אין יעצטיגען פאל גאנץ וועהניג אן, לאמען אננעמען, אז נייע שוחטים זענען, מעגליך, נויטיג צוליב דער קליינער צאהל שוחטים אין ראדאם; (מ'האט בדעה, און אפשר איז עס שוין א בעשלוס צו בעזייטיגען 2 שוחטים). דאגעגען אבער דאס צווייטע; די איסורים-קאמפאניע געגען די ווינקעל-שוחטים לאזט זיך גלאטיג נישט פערשטעהן: ממה נפשך. בעדארף מען ווירקליך נייע שוחטים, איז צו וואס זענען די קאנקורסען און דאס זוכען שוחטים אין דער פרעמד, בעת מ'האט אין דער אייגענער שטאדט נאך שיחטים?

דאס וואס די דאזיגע ווערען אנגערופען ווינקעל—שוחטים, איז נאך פונדעסטוועגען קיין בעווייז נישט, אז זיי זענען ערגער ווי די אפיציעלע שטאדטישע שוחטים, בפרט, ווען צווישען די אזוי גערופענע ווינקעל—שוחטים געפונען זיך אזעלכע, וועמען עס דינט דער דין פון בר־מצרא און חזקה-בערעכטיגונגען. אזאך, וואס א טייל פון די אפיציעלע ראדאמער שוחטים, אפילו, האבען עס נישט. אויב ווידער עס געהט אין אומנות, אין פאך-קענטעניס וואלטען מיר וועלען פרעגען די גמינע, צי זי האט בעוויזען שוין אמאהל פעסטצושטעלען דאס אומנות פון אט דעם טהייל ווינקעל-שוחטים אין פערגלייך מיט די אפיציעל-אנערקענטע, וואס זי האט אנגעהויבען ארויסטרעטען מיט רעפרעסיעס און פערפאלגונג'ס-מיטלען געגען די ערשטע.

מיר ווילען נישט אנווייזען די גמינע, ווי אזוי זי האט זיך צו ריכטען בנוגע כשרות ענינים. מיר ווילען נאר אויפמערקזאם מאכען, אז אין חשבון פון די „ווינקעל-שוחטים" געהען אריין אזעלכע, וועלכע האבען בעגרינדעטע טענות ותביעות, און מען קען זיי ביי קיין אופן ואופן נישט מדחה זיין פון דער שחיטה, ווייל דאס קומט זיי על פי דין ועל פי יושר. ס'איז ביי קיין פאל נישט בערעכטיגט א פסק, וועלכער ווערט ארויסגעגעבען אונטער די אויגען, אהן וועלכע ס'איז לאגישע טעמים. מעהר פערדריסליך איז דער פאקט, וואס בשעת ס'ווערט אזוי פיל גערעדט וועגען אויפנעמען נייע שוחטים, ווערען די, וואס זענען געבוירען און ערצויגען אין דער זעלבער שטאדט און וועמענס טאטעס עס זענען דא געווען שוחטים דרייסיגער יאהרען — פערשוויגען און קומען נישט אין בעטראכט. און נישט נאר וואס מען בעטראכט זיך נישט דערויף, נאר מ'האט נאך אונטערגענומען א סיסטעמאטישען געיעג און גערדינגען אפילו צו דעם צוועק אגענטען, כדי צו פערפאלגען די יעניגע, וועלכע זענען ראוי, קענען און ברויכען זיין שוחטים, ווי אלע אנדערע.

צי ווייסט דען נישט די גמינע, אז צווישען די מכלומר'שטע „ווינקעל-שוחטים" זענען דא א טהייל, וועלכע זענען ערשט נישט לאנג געשטאנען און גע'שחט'ען צוזאמען מיט אלע היגע אפיציעלע שוחטים און זענען נאר בלויז ארויסגעטרעטען צוליב די גראשעדיגע פענסיעס, וואס מ'האט זיי צוגעטיילט, בשעת אנדערע האבען בעקומען 10 און 15 מאהל אזוי פיעל?

אויב די רעליגעזע קאמיסיע שטרעבט אריינצוברענגען ארדנונג אין דער שחיטה — איז אדרבא, ואדרבא, מען דארף אבער נישט אריבערהיפערען איבער די, וואס שטעלען ארויס גערעכטע פאדערונגען און אויף זייער ארט אנגאזשירען מענשען פון דער פרעמד.

לא זה הדרך!...

א תושב.

וואס איז א סערטיפיקאט?

אבטיילונג 3, פונקט 2 פון פאראגראף 3 פון עליה-געזעץ זאגט: פערזאנען, וואס האבען א בעשטימטע אויסזיכט אויף בעשעפטיגונג אין א"י. קאנען בעקומען עליה - בעשעפטיגונגען (certifikate) דער פונקט 4 פון פאראגראף 7 לויטעט: די ציוניסטישע עקזעקוטיווע אין ארץ ישראל האט דאס רעכט צו מעלדען דעם הויפט - עליה בעאמטען, אז עס איז פארהאן א גענוגענדע אויסזיכט צו בעשעפטיגען אין ארץ-ישראל א צאהל פערזאנען—סיי אנגערופענע ביי די נעמען, סיי נישט-אנגערופענע, און צו ווענדען זיך מיט א ביטע וועגען ערלויבען זיי אריינצוקומען אין א"י. צו אזא ביטע דארף צוגעלעגט ווערען א גאראנטיע אויסצוהאלטען די פערזאנען, פאר וועמען די ביטע איז אבגעגעבען געווארען, אין משך נישט ווייניגער ווי א י א ה ר צייט.

דער דאזיגער פונקט גיט דאס רעכט דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע צו פערלאנגען א געוויסע צאהל עליה-בעשטעטיגונגען certifikate און לעגט אויף איהר גלייכצייטיג ארויף א פליכט פון פערזארגען די אויפגעפאדערטע מיט ארבייט ביז 1 יאהר צייט, דאס הייסט זי איז פעראנטווארטליך פאר זייער איינארדנען זיך אין לאנד.

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע איז, אזוי צו זאגען, דער בעל-הבית פון די סערטיפיקאטען, וועלכע זענען נישט קיין נאמענטליכע-און דעריבער קאנען זיי פערטיילט ווערען לויט איהר איינזעהן.

די פונאנדערטיילונג ווערט רעגולירט דורך די א"י.-אמטען מיט ווייטערע מחלקת-העבודה'ס אין אלע גלות-לענדער. די מחלקת-העבודה'ס האלטען זיך לויט אנ'אנווייזונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ביי פאלגענדע פרינציפען ביים בעשטימען א קאנדידאט אויף א סערטיפיקאט: חלוצ'ישע אדער פאכמענישע פארבערייטונג, ציוניסטיש בעוואוסטזיין (קענען די לאגע אין ארץ-ישראל, די תנאים פון ארבייטער-לעבען) און בעזיצען די העברעאישע שפראך.

עס ווערען אבער געמאכט פערשידענע אויפנאהמען אין געוויסע פאלען למשל- ביי האנדווערקער אדער כתם עלטערע פערזאנען, וועלכע בעזיצען א גוטען פאך, ביי וועלכע מען קען זיך איינארדנען אין לאנד, אדער ביי מענשען וועלכע האבען קרובים אין ארץ-ישראל.

געוועהנליך ווערען די סערטיפיקאטען געגעבען פערזאנען צווישען 18 ביז 35 יאהר. און טיילמאל מפנער פאכלייט ביז 45 יאהר, פון די פאכען: (טישלער, שטעלמאכערס, מוירער, וועבער און אנד.) די עולים, וואס פאהרען אויף סערטיפיקאטען, קאנען מיטנעהמען מיט זיך זייערע פרויען, טעכטער און זיהן ביז 18 יאהר.

מענשען, וועלכע וואוינען אין ארץ-ישראל און ווילען אראבנעהמען זייערע קרובים און לויט'ן געזעץ קענען זיי נישט בעקומען קיין דרישות, ווענדען זיך צו דער ציוניסטישער לייטונג אין ירושלים. ווייזען אן די מעגליכקייטען פון קאנען איינארדנען זיך פון די דאזיגע קרובים—קאנען עס בעקומען רעקאמאנדאציע-בריף „מכתב המלצה" אויף צו בעקומען אין גלות-לאנד א סערטיפיקאט.

לויט אנ'אבמאך קאן די ציוניסטישע לייטונג ארויסגעבען אזעלכע רעקאמענדאציע-בריף אין א צאהל פון 25 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל ארויסגעשיקטע עליה - בעשטעטיגונגען (סערטיפיקאטען).

די מכתבי-המלצה פערטרעטען אזוי ארום אין א געוויסער מאס די דרישות. למשל, ווען א חתן וויל אראפברענגען א כלה - קאן ער דאס נאר טהון דורך אזא מכתב-המלצה, אויף וועלכען די כלה בעקומט דא א סערטיפיקאט, אדער ווען א א"י-איינוואוינער וויל אראבנעהמען זיינע פאמיליען.מיטגלידער.

אין עלטער פון 18 ביז 45 יאהר, אדער גאר ווען א קליינער ארבייטס-געבער. וועלכער קאן נישט בעקומען קיין דרישה פון די א"י רעגירונג פאר אייגענע ארבייטער, קאן ער זיך אבער ווענדען צו דער „מחלקת העבודה" ביי דער ציוניסטישער לייטונג וועגען מכתבי—המלצה'ס פאר די בעטרעפענדע פערזאנען — און זיי וועלען שוין דא בעקומען סערטיפיקאטען ביי זייערע וואוין—ערטער.

ווי שוין געזאגט – טראגט די ציוניסטישע לייטונג אין א"י די אחריות פאר דעם איינארדנען זיך פון די עולים אין לאנד. זי מוז דעריבער זארגען צו שאפען פאר זיי די ארבייטס-מעגליכקייטען, סיי אויפ'ן דארף סיי אין שטאדט. דא מוז אבער געזאגט ווערען, אז די פליכטען, וועלכע זי האט אויף זיך גענומען, קאן זי נאר דאמאלס ערפילען, ווען דאס גאנצע יודישע פאלק פון אלע לענדער, וועלכע זענען פעראינטערעסירט אינ'ם גורל פון אויפבוי פון ארץ-ישראל, וועט איהר בייטראגען די וויכטיגע דערצו מיטלען. ווייל פון די דאזיגע מיטלען איז אבהענגיג וויפיל עס וועט אויסגעלייזט ווערען דורך דעם קרן-הקימת, - די נייע, מעגליכקייטען פון ארבייט אין אלע געביטען.

פון דעם אלעם צוזאמען איז נאך אבהענגיג וויפיעל סערטיפיקאטען די ציוניסטישע לייטונג זאל פאדערען ביי דער א"י - רעגירונג.

י. שאליט.

שטייגער האט געוויינט!

שטריכען.

עס האט שוין פיעל מאל געטראפען ווען בעשילדיגטע, וועלכע זיצען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק, הויבען אן פלוצלינג צו וויינען, דאס קומט נור פאר; ווען א געפיהל פון חרטה הויבט זיי אן בעהערשען, און זיי קריגען געוויסענס-ביסען אויף די פערברעכענס וואס זיי זענען בעגאנגען, אדער גאנץ איינפאך, זיי הויבען אן וויינען אין קריגען מורא פאר'ן פסק-דין, וואס ערווארטעט זיי, אבער דא ביי שטייגערס פראצעס איז עס גאר אנדערש.

שטייגער האט געוויינט.

זיין וויינען איז געוועזן א הארץ-רייסענד פראטעסטירענדער געשריי, אנגעזאפט פיל מיט גיפט און גאל קעגען די פינסטערע געהיימע כהות, וועלכע האבען זיך אנגעזעצט אויף איהם און ווילען איהם דוקא אין אבגרונד ווארפען...

שטייגער האט געוויינט.

עס איז נור א ווינדער ווי עס האלט אויס, אט דער דאזיגער מענש, וועלכער פיהלט זיך אבסאלוט נישט שולדיג, שמאכט שוין אזוי לאנג אין תפיסה, און איהם קומט נאך אויס איבערצוטראגען אזוי פיל ליידען און פיין, ווי צו שטעהן פנים אל פנים מיט זיינע בלוטיגסטע פיינד, וועלכע ווילען איהם פון דער וועלט אומברענגען און זיי קוקען איהם נאך חוצפה'דיג אין די אויגען אריין און זאגען:

— אט דאט איז דער וואס האט געווארפען די באמבע.—

אדער ווי דער פארזיצענדער הייסט די פאסטערנאק און די לעדעל ווייזען ווי אזוי זיי האבען געהאלטען שטייגערן, בעת ווען מען האט איהם ארעסטירט, און ביידע ווי צוויי מורא'דיגע בייזע געשפענסטער, דוקען זיי זיך צו צו שטייגערן און נעהמען איהם פאר'ן האנד אן, און צו קען זיך דען דער מענשליכער פערשטאנד פארשטעלען וואס ביי שטייגערן אין הארץ איז דאמאלט פארגעקומען...

שטייגער האט געוויינט.

אין אסך פון פובליקום האבען אויך אנגעהויבען מיטוויינען, אפילו ביי די געשוואוירענע ריכטער אין די אויגען האבען זיך אויך בעוויזען טרעהרען, אלעמענס הערצער ווי פערשטיינערט זיי האבען נישט געוואלט זיין, זענען אין דעם מאמענט ווען שטייגער האט געוויינט געווארען ווייכער, און אנגעהויבען שטארקער צו קלאפען...

שטייגערס געוויין האט אונז נישט מיטגעריסן אויס בלויז רחמנות, דער מיטגעפיהל, זיין געוויין איז געוועזן א ווי-געשריי... יעדער טרעהר זיינע, איז געוועזן א פערל, וואס האט געפלאסטען פון זיין פערביטערט קראנק הארץ ארויס...

שטייגער האט געוויינט.

מ. ש.

מערקווירדיגע געשיכטע פון א קריסט וואס גנבעט מצבות

פון בית-עולם און ווערט דערהרגעט.

אין שטעדטיל וואסילישאק נישט ווייט פון ווילנא, האט די טעג פאסירט פאלגענדע איבערגעוועהנליכע געשיכטע, וואס האט ממש אויפגערודערט די בעפעלקערונג פון גאנצען אומגעגענד יודען און קריסטען.

נישט ווייט פון וואסילישקער יודישן בית-עולם האט געוואוינט א קריסט אין א אייגען הויז. וועלענדיג פערגרעסערען דאס הויז, האט ער זיך גענומען צובויען צו איהר נאך א שטוב. אזוי ווי ער האט געדארפט האבען עטליכע גרויסע שטיינער צום פונדאמענט, האט ער זיך מישב געווען, אז וויבאלד דער יודישער בית-עולם איז בס"ה. ווייט פון איהם עטליכע טריט און אויף די קברים שטעהן גרויסע ארומגעהאקטע שטיינערנע מצבות, וועט ער זיי פון דארטען ברענגען און איינלייגען אין פונדא—מענט—וועט עס איהם גארנישט קאסטען אין ער וועט נאך פארשפארען די שווערע ארבייט די שטיינער ארום—צוהאקען.

כך הוה, ביינאכט האט דער קריסט איינגעשפאנט דאס פערד, ארויפגעפאהרען אויפ'ן בית-עולם און זיך גענומען צו דער ארבייט. ווען ער האט אבער שוין אויפגעהויבען די ערשטע מצבה אויפ'ן וואגען, האט זיך דער שטיין פלוצלונג אפגעריסען, אראפגעפאלען און מיט דער גרויסער משא איהם צו־געקוועטשט די פיס.

אויף זיינע שרעקליכע און יאמערדיגע קולות, זענען זיך צונויפגעלאפען דער סטרוזש פון בית-עולם, ווי אויך דעם קריסט בני־בית, וועלכע האבען איהם גלייך אוועקגעפיהרט צום שטאדטישען דאקטאר. דער לעצטער האט אנערקענט זיין צושטאנד אלס געפעהרליך און געהייסען איהם גלייך פיהרען קיין לידע אין שפיטאל, וואו מ'זאל איהם מאכען אנ'אפעראציע. מ'האט איהם שוין אבער ביז לידע נישט דערפיהרט, אין שרעקליכע ווייטאגען איז ער געשטארבען אויפ'ן וועג.

זיין טויט איז דורך דער גאנצער בעפעלקערונג, סיי יודען, סיי קריסטען בעטראכט געווארען אלס אנ'אצבע אלקים. און דער פארפאל האט אי'ן שטעטיל און אומגעגענד געמאכט א גרויסען רושם.

דערמיט האט זיך אבער די מעשה נישט געענדיגט.

אין 5 טעג ארום נאכן קריסט'ס טויט איז צום וואשילישקער רב געקומען זיין אלמנה און מיט א יאמערליך געוויין דערציילט, אז זינט איהר מאן איז טויט, ווייזט ער זיך צו איהר אלע נאכט אין חלום און שרייט מיט הארצרייסענדע קולות זי זאל עפעס טוהן, כדי אויסצולייזען זיין זינדיגע נשמה.

גלייך נאכ'ן ערשטען מאל, ווי דער פארשטארבענער איז איהר געקומען צו חלום, איז זי א בושראקענע אוועקגעלאפען צום גלח, וועלכער האט איהר געהייסען שענקען ליכט אויפ'ן קלויסטער. דאס האט אבער גארנישט געהאלפען און ביינאכט איז דער פארשטארבענער געקומען צו איהר נאך מיט גרעסערע קולות.

זי בעט בכן דעם רב רחמנות צו האבען אויפן מת און אויף איהר און געבען איהר אן עצה, ווי אזוי בארואיגען זיין נשמה.

דער רב האט איהר געהייסען געבען א פוד ליכט אויפ'ן בית-המדרש, כדי מאר זייער שיין זאלען יידען לערנען אין די אווענטען, ווי אויך, זי זאל צוזאמען מיט איהר גאנצער הויזגעזינד 3 טעג זיצען „שיבה".

נאכדעם, ווי די קריסטען האט עס אלץ פינקטליך ערפיהלט, האט דער מת אויפגעהערט איהר קומען צו חלום.

בלויז 3 מאל אין וואך, דערצעהלט די פרוי, דאכט זיך איהר אויס, אז אין א ווינקעל פון שטוב צינדט זיך פלוצלינג אן א גרויסער, העלישער פייער, וועלכער ברענט א רגע און ווערט גלייך פערלאשען, און קיינער, חוץ איהר און די קינדער, זעהט עס נישט.

איצט זוכט זי א קונה, וועלכען זי וויל פערקויפען די שטוב פאר א האלבען מקח, מחמת זי האט מורא דארטען ווייטער צו וואוינען. דערוויל געפינט זיך אבער נישט קיין בעלן דערויף.

וועגען דער דאזיגער מערקווירדיגער געשיכטע גייען שוין ארום אין גאנצען געגענד, סיי צווישען יודען, סיי צווישען קריסטען, א גאנצע רייהע לעגענדעס.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

קעסטענבערג-פּראָצעס — קומענדיגען מאָנטאָג.

נאָך סך הכל 4 טעג און דער עפּילאָג פון דער רבנישער טראַגי-קאָמעדיע אין ראַדאָם וועט זיך ענדליך אָבשפּילען אין היגען קרייז-געריכט. קומענדיגען מאָנטאָג קומט פאָר דער פּראָצעס צווישען די ה"ה קעסטענבערג און פאגעלמאַן, דער לעצטער ווערט אָנגעקלאָגט דורך ה' קעסטענבערג דערפאַר וואָס ער האָט אין זיינער צייט אַרויסגעטרעטען אין דער „ראַדאָמער-צייטונג" אין אַן'אַרטיקעל „זאָל די גאַנצע וועלט וויסען" וואָס בעשולדיגט ה' קעסטענבערג, אַז ער איז געשטאַנען אין קאָנטאַקליכער דינסט ביי דער רוסישער ווי אויך עסטרייכישער אָקופּאַציע-מאַכט. דער פּראָצעס האָט אַ דעצידירענדע בעדייטונג דערמיט, וואָס אויף איהם וועלען אַרויסטרעטען אַ גרויסער טהייל עדות, פון די זעלבע, וואָס זענען געשטאַנען אויפ'ן פערהער ביים רעגירונגס דעלעגאַט, ווען דאָס בילדונג'ס-מיניסטעריום האָט אַראָבגעשיקט קיין ראַדאָם, כדי אויפ'ן אָרט אויסצופאָרשען די מעשים פון ה' קעסטענבערג. דער פּראָצעס וועט, אַלזאָ, זיין די גענעראַלפּרובע, וואָס וועט בעווייזען צי ה' קעסטענבערג איז פאַקטיש בכח זיך ריינצוואַשען פון זיינע בעשולדיגונגען, צוליב וועלכע ער איז אָבגעשטעלט געוואָרען אין זיין רבנישער טהעטיגקייט. צווישען אַנדערע עדות וועלען אויפ'ן פּראָצעס אויך אויסגעהערט ווערען דעם פערשטאָרבענעם מגיד'ס קינדער, וועלכע האָבען צו דערצעהלען וועגען די עולות, וואָס ה' קעסטענבערג איז געגען זיי בעגאַנגען.

לויט ווי מען טיילט אונז מיט, וועלען מצד קעסטענבערג אַרויסטרעטען 16 קריסטליכע עדות, צווישען זיי 2 גלחים: ד"ר ראַקאָשני און פּראַלאַט גורסקי. די פערטיידיגער פון ה' קעסטענבערג זאָלען זיין אַדוו. ביעלסקי (ענדעקישער ראַטמאַן) וויצע-פּרעזידענט דומאַנסקי (נ. ד.) און ניעדזשוויעצקי (פּרעזעס פון „ראַזוואָי").

מצד ה' פאָגעלמאַן טרעט אַרויס אַ רייהע אָנגעזעהענע יודישע עדות, צווישען זיי פיל געליטענע דורך ה' קעסטענבערג.

דער פּראָצעס האָט איבעראַל אַרויסגערופען סענסאַציאָנעלען אינטערעס, ווענענס אויסגאַנג עס ווערט ערוואַרטעט מיט דער גרעסטער שפּאַנונג. דער פּראָצעס איז אינטערעסאַנט צוליב דעם, וואָס אין זיין פינאַל איז אָבהענגיג די גאַנצע רבנישע קאַריערע פון קעסטענבערג'ן.

געחאַפּט דעם פּעקעל-האַפּער.

די היגע שניט-סוחרים, דערוויסענדיג זיך, אַז זייער'ס אַ „קליענט" אין זוואָלין איז געגאַנגען פּליטה און בעהאַלטען די סחורה, האָבען זיי זיך אוועקגעלאָזט אויף עטליכע אויטאָס אין אויבענדערמאַנטען שטעדטיל, כדי אויסצופאָרשען אויפ'ן אָרט צו זייער בעל דבר האָט נאָך נישט אויסגעהויכט די נשמה און צי עס איז טאַקי אמת, אַז זייערע פּעקלעך ליגען ערגיץ בעהאַלטען און רוהען זיך אויס די ביינער. נאָך אַ רעוויזיע וואָס איז דורכגעפיהרט געוואָרען ביי זוואָלינער ויברח'ניק איז טאַקי, אַ גרויסער טהייל סחורה געפונען געוואָרען. דער זוואָלינער העלד, זעהענדיג, אַז מ'האָט איהם געחאַפּט ביי די האַנד, האָט זיך געבען מטריח געווען און געקומען קיין ראַדאָם, ער האָט אָנגעהויבען אונטערהאַנדלען מכח אָנרעגולירען די וועקסלען אויף 60 %. די ראַדאָמער סוחרים האָבען אָבער גע'טענה'ט לאָ מיט אַנ'אַ' און דוקא פערלאַנגט 80 %. ידי אונטערהאַנדלונגען זענען געוועזען שוין אויף אַ וועג און די „פּערטראַקטאַציעס" האָבען געדאַרפט אָט, אָט ביי געשלאָסען ווערען. פּלוצלינג איז אָבער געשעהן אַנ'אומגליק און עמיצער האָט ביני לבינו אונטערגעזאָגט פון אַ פּריש פּעקיל, פון 5000 זלאָטעס, וואָס האָט זיך טאַקי אָבגעזוכט ביים זוואָלינער פּליטה'ניק. די לעצטע ענטדעקונג האָט שטאַרק אויפגערעגט די היגע סוחרים, וועלכע האָבען פאַר גרויס כעס פאַרלויפיג איבערגעריסען אַלע רעגולאַציע אונטערהאַנדלונגען און פון גאַנצען עסק איז דערווייל געוואָרען אויס.

צו אַלץ ברויך מען האָבען מזל... אפילו צו באַנקראָטירען...

אַרעסטירט דעם דירעקטאָר פון ראַדאָמער „באַנק פּזשעמיסלאָווי"

אויפ'ן סמך פון די דעציזיע פון היגען אויספאָרשונג'ס-ריכטער, וועלכער פיהרט שוין אַ געוויסע צייט די אויספאָרשונג אַרום די מיסברויכען אין דער היגע „באַנק פּזשעמיסלאָווי", איז אין וואַרשא די טעג אַרעסטירט געוואָרען דער געוו. דירעקטאָר פון דער דערמאָנטער באַנק ה' קעלעי. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט זענען אויך צוגעצויגען געוואָרען צו פעראַנטוואָרטליכקייט דריי מיטגלידער פון דער דערמאָנטער באַנק פערוואַלטונג.

ראדאמער בריוועלעך.

(קליינער פעליעטאָן.)

אל כבוד ידידי היקר כש"ת מו'ה ר' משה מרדכי קאָפּ-דרעהער וכ'ו' וכ'ו'.

איך האָב דיר, ידידי, מיטצוטיילען וואזשנע נייע, סענסאַציע שבסענסאַציע, וואָס! לעמבערג, זאגסטו, איז היינט דער ווענדע-פּונקט פון דער גאַנצער וועלט, וואוהין אַלע אויגען זענען געווענדעט, ס'איז שקר וכזב, וואָרט, אונזער ראַדאָם וועט זיך באַלד לאָזען הערען גאָר אויפ'ן הויכען קול און אַלע דאָרט פון לעמבערג וועלען מעגען דאָ אַ הער קומען, וואָס מיר דאָרט די קיידאַנס מיט די לוקאָמסקי'ס, ווער מיר דאָרט די נשים מרת פּאַסטערנאַק אין די צדקנית לעדעל, אַז ביי אונז אין ק"ק ראַדאָם גרייט זיך אַזאַ באָמבע, אשר לא באמבו אבותינו, שטעל דיר פאָר, ידידי, אַז היינטיגען מאָנטאָג, יום ב. לבריאת עולם פּרשת וישלח, געהט דאָס גאַנצע ראַדאָמער כלי קודש אין געדיכט אַריין האַלטען אַ דין תורה, צו ווען עס געהערט דאָס בית-דין-שטיבעל. אַלץ געהט אין געריכט: קהל, די דאָזאָרעס, דער רב, די רביצין, דער שופר, די מגילה, דער שמש, דער בעדער, אַלץ, אַלץ, וועט זיך לאָזען יענעם טאָג אין סאָנד אַריין משפּט'ען ווער ס'זאָל זיצען אויפ'ן כסא רבנות און ווער ס'זאָל זיין דער געטרייער פּאַסטוך איבער די אָרימע שעפּעלעך, געבען, פון פאָלק ישראל אין ראַדאָם.

די וועלט, ווי דו זעהסט ידידי היקר, פּראָגרעסירט זעהר שטאַרק, אַנשטאָט אין בית מדרש, געהט מען אין געריכט אַריין און אַנשטאָט מעיין צו זיין אין די הלכות פון שלחן ערוך, גריבעלט מען זיך און די פּאַראַגראַפען, קאָדעקסען און סטאַטיען, אפילו אַ רב, אַז ער האָט אַ סכסוך מיט דער שטאָדט שטעהט איהם אַנדערש נישט אָן. די וועלט געהט פאָרווערטס און אפילו משה רבינו ווערט מאָדערניזירט, סוועט קומען אַ צייט,—און ווי איך זעה איז שוין גאָרנישט ווייט דערצו — אַז מ'וועט אינגאַנצען נישט ברויכען קיין בעזונדערען רב. אין געריכט וועט איינגעבאָרדנט ווערען אַ בעזונדערע אָבטיילונג, וואָס וועט פּסק'ענען שאלות, אַרויסגעבען איסורים, געבען גטין מתיר זיין עגונות, ווען בעשטימען ספּעציעלע קאָמיסאַרען, וואָס וועלען מסדר קידושין זיין. יעדער איסור וועט האָבען זיין סטאַטי און כּבּעציפעלען פּאַראַגראַף, די שחיטה וועט ווערען אַזוי רעפאָרמירט, אַז יעדער שוחט וועט מוזען האָבען דעם ט י ט ו ל — ד"ר כירורג. דער בעדער—אינזשיניער און דער מוהל—ד"ר אָפּעראַטאָר.

יאָ, אַזוי וועט שוין באַלד זיין, ידידי היקר, די ציוויליזאַציע האָט געזיגט און אין אַ צייט פון ראַדיאָ און טעלעגראַף געהט מען נישט אין בית דין-שטוב נאָר אין געריכט.

ממני ידידך

ר' מענדעלי.

דער אינטערעסאַנטער [illegible]
חתונה [illegible]

ווענען דעם פּראָטעסטאַנטלען חתונה-האָבער, מיסטער האַכבערג, וועלכער האָט געזאָגט דעם „הרי את" אין דער מדינה לעטלאַנד (ליבאָוו) חתונה גע־האָט אין לובלין, געפּראַוועט שבע ברכות אין ראַדאָם און אָבגעשפּילט טעאַטער אין קאָזשעניק, וואו ער איז ענדליך „נתגלה" געוואָרן צו דער ראַ־דאָמער פּאָליציי — גיעט אונז איבער נאָך אינטערעסאַנטע פּרטים, דער אַר־טיסט ה׳ שטיין, וועלכער שפּילט היינט ביי דער היגער יודישער טרופּע. ה׳ שטיין דערצעהלט, אַז האָכבערג, האָט מיט זיינע חתונה מסו״ים אָנגע־שפּאַרט נעבען קיעוו. דאָס איז געווען אין יאָהר 1918, ווען ה׳ שטיין האָט געשפּילט מיט אַ טרופּע אין שטעדטיל פּאָלאָניאַ, נישט ווייט פון קיעוו. האָכ־בערג האָט יענער צייט אָנגעהויבען זיינע חתונה-גאַסטראָליען אין רוסלאַנד און געוואָהרווערענדיג, אַז אין פּאָלאָניע שטעהט אַ יודישע טרופּע האָט ער זיך געווענדעט צו איהר, פאָרשטעלענדיג זיך, אַלס דער ברודער פון׳ם בעקאַנ־טען לאָדזער אַרטיסט שראַדזקי, צו־ליב וואָס ער האָט געבעטען איהם אָנ־צונעמען אין דער טרופּע, וואו ער זאָל קענען פּערזענען חאָטש אויף אַ שטי־קעל ברויט, וויל, ווי ער האָט ער־קלערט, געפינט ער זיך אין אַ שלעכ־טע מאַטעריעלע לאַגע. מ׳האָט דעם גאַסט גאַנץ שיין צוגענומען און אין אַ פּאָר טעג אַרום האָט ה׳ האָכבערג מיטגעטיילט די טרופּע, אַז ער איז אַ חתן געוואָרען מיט אַ דאָרטיג יודיש מיידעל, אַ שיסטער׳ס אַ טאָכטער און באַלד איינגעלאַדענט זיינע חברים אויף דער חתונה, וואָס איז פאָרגעקומען ווירקליך אין עטליכע טעג אַרום.

אויף דער חתונה, ווען אַלץ איז שוין געווען צוגעגרייט, און געסט, בע־קאַנטע, משפּחה, זענען אַרום די טי־שען געזעסען, איז פּלוצלונג דער חתן נעלם געוואָרען און מעהר זיך נישט אומגעקעהרט. מ׳האָט געוואַרט, אַ שעה, צוויי, דריי, — דער חתן איז נישטאָ. די כלה זיצט פאַרדעקט אין חופּה-שליי־ער און ווייסט נישט וואָס צו טוהן, זאָל זי אויסטוהן דעם שלייער צו נישט אין דרויסען האָט געגומען גראַהען אויף טאָג און מ׳איז ענדליך געוואויר גע־וואָרען, אַז דער בחור הפּויגעל האָט געמאַכט פּיס און אויפ׳ן וועג אַנגע־שטאָט דערוויל אַ וויזיט אין האָטעל פון זיינע חברים־אַרטיסטען און אויס־נוצענדיג, וואָס זיי אַלע זענען געווען, אַלס קעלעגען, אויף דער חתונה—גע־גנב׳ט דעם ה׳ שטיין און נאָך צוויי אַרטיסט

דער ראַבינאַט וואָס פאַרנעמט זיך מיט׳ן דעמאַסקירען די ווייבערישע קונצן פון שלמה מלך׳ס קאָנקורענט, וועט אַ פּנים מעגען צוגרייטען אַ פּאָר טיץ גטין פאַר בּיודעים און בלא יודעים, וויל ווער ווייסט, ווער ס׳קען נאָך אַלץ אונטערקומען.

צוגאַב צו אַבּראַטאָווי — פּעטש...

ה׳ אברהם יעקב שרייבער גיעט אָי־בער פאָלגענדעס:

פאַריגען דינסטאָג אָווענד בשעת ער איז געקומען אין „אַ־זבא סקאַרבאָווע" נאָך אַ קוויטונג פאַר דער איינגעצאָהל־טער ראַטע פון „אַבּראַטאָווי", וואָס ער האָט איינגעצאָהלט אין דער פריה אין זעלבען טאָג — האָט איהם אַ ציווילער פּערזאָהן בעמערקט שטעהן אין קאָרי־דאָר און געפרעגט וואָס ער קוקט אַ־ריין דורך דער טהיר. אויף דער תשו־בה פון ה׳ שרייבער, אַז ער קוקט אַ־ריין, כדי צו זעהן, צו ס׳איז אינווע־ניג שוין עמיצער דאָ, האָט ער איהם אויפגעפאָדערט צו לעגיטימירען און גלייכצייטיג איהם אַריינגעפיהרט אין איינעם פון די שכנות׳דיגע צימערען אין דער זעלבער ריכטונג. דאָרט האָט איהם ביים לעגיטימירען אַ צווייטער, אויך אַ ציוויל-פּערזאָהן דערלאַנגט אַ פייערדיגען פּאַטש. אויף דער פראַגע פון ה׳ שרייבער, פאַר וואָט עס קומט איהם דאָס, און נאָכדעם ווי ער האָט אויפמערקזאם געמאַכט, אַז ער איז אַ לאַנגיעהריגער סוחר און איז געקומען נאָך אַ קוויטונג פאַר דער איינגעצאָהל־טער ראַטע אַבּראַטאָווי — האָט דער זעלבער איהם נאָך אַ מאָהל מכבד געווען מיט אַ פייגעם פּאַטש.

ה׳ שרייבער האָט זיך וועגען דעם געווענדעט צום פּאָליציי-קאָמענדאַנט ה׳ זשאַרנאַווסקי, וועלכער האָט צוגע־זאָגט צו-מאַכען וועגען דעם אַ אויס־פאָרשונג. ה׳ שרייבער האָט אויך בדעה זיך צו-ווענדען צו דער יודישער ראַט־מענער-„קאָלאָ", זי זאָל וועגען דעם ענין אינטערוועניערען ביי די געהעריגע מאַכט-אָרגאַנען.

פּאָליטישער פּראָצעס.

אין היגען קרייז געריכט איז פּאַרי־גען מיטוואָך און דאָנערשטאָג בעטראַכט געוואָרען אַ קאָמוניסטישער פּראָצעס אויף וועלכען ס׳זענען גע׳משפּט געוואָ־רען פאָלגענדע 9 היגע יודישע יונגע־לייט: י. ה. יאַסקאָוויטש, י. דריינאַ—רעל. א. י. ליפּשיץ, מ. ווערבער, ד. רובינשטיין, מ. שערמאַן, ש. זיידענוואַ־רין, מ. פרידמאַן און י. פינקע. די אַלע אויסגעצייכנטע ווערען בעשול־דיגט אין [illegible] ראַדאָם אַ טראָצקיסט-קרייז, אַ חוץ דעם ווערט אין בעשולדיגונגס-אַקט אָנגעוויזען, אַז אויפ׳ן אדרעס פון איינעם פון די אָנ־געקלאַגטע איז פון ווארשא ארויסגע־שיקט געוואָרען אַ פּאַקעט מיט קאָמו־ניסטישע ליטעראַטור. דאָס פּעקעל איז געווען פערפּאַקט אין אַ ציגאַרען-פּידעלע און ארומגעוויקעלט מיט אַ „סלאָווא-ראַ־דאָמסקע" און איז בעשטאַנען פון 25 יודישע און פּוילישע בראָשורען און אויפרופען. דער פּערטיידיגער אדוו. עהרליך פון ווארשא האָט געבעטען דאָס געריכט אָבצולעגען דעם פּראָצעס צוליב דעם, וואָס עס זענען נישט גע־רופען געוואָרען די קאָנפידענטען, וואָס האָבען אַ שייכות צום פּראָצעס, דאָס געריכט האָט די ביטע פון ה׳ עהרליך נישט בעריקזיכטיגט און איז צוגעטרע־טען צום פּראָצעס. מצד דער פּערטיידי־גונג זענען אויסגעהערט געוואָרען בערך 50 עדות, צוליב דעם, וואָס ביים פּע־רענדיגען אונזער נומער איז דער אור־טייל נאָך נישט אויסגעלייגט געוואָרען, קענען מיר נישט מיטיילען אונזערע לעזער די רעזולטאַטען פון פּראָצעס דער אויספיהרליכער בעריכט וועגען גאַנג פון פּראָצעס און זיין אורטייל— אין געכסטען נומער.

פון יודישען טעאַטער.

היינטיגע וואָך איז 2 מאָהל געש־פּיעלט געוואָרען די שלאַגער־אָפּערעטע פון היינטיגען סעזאָהן „ב ע ר ע ל ע באַסיאַק", וועלכער איז אַראָב מיט׳ן בעסטען ערפאָלג. די אָפּערעטע איז רייך אין הומאָר און ווייכט זעהר דעם עולם. ביי ביידע מאָהל איז דאָס פּובּ־ליקום אוועק מיט ד ע ר גרעסטער צופריעדענהייט און ס׳איז דעריבער פּאַראויסצוזעהן, אַז די אָפּערעטע וועט זיך האַלטען אַ לענגערע צייט אויף דער ביהנע. די אַרטיסטען: וויענער, פר׳ אידאַ ראַזענצווייג, און ביאַלקאָ־וויטש האָבען זיך שעהן אויסגעצייכנעט אין זייערע ראָליען. גאַר בעזונדערס האָט זיך דאָס מאָהל ארויסגעוויזען, ה׳ פּעלר, מיט זיין בע׳חנ׳טען און נעלזנ־גענעם קאָמיזם, וואָס האָט אַריינגעבראַכט לעבעדיגקייט און ריטמישען טאַקט דורך דער גאַנצער צייט פון אויפפיהרען די אָפּערעטע.

גרויסער ראַיאָן-קאָנפערענץ פון „קרן-קימת" אין ראַדאָם.

היינטיגע וואָך איז דאָ פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די „קרן-קימת"-דעלעגאַטען פון דער קעלצער וואָיעוואָד־סטוואָ מיט׳ן אנטייל פון א״י-דעלעגאַט ה׳ ד״ר יוריס.

היינטיגען זונטאָג איז צוליעב דעם צוועק איינגעאָרדענט געוואָרען אַ פּיי־ערליכע אַקאַדעמיע אין טעאַטער-זאַהל „קאַרסאָ". עס איז אַנוועזענד געווען אַ גרויסער עולם. עס האָבען בעגריסט פאָרשטעהער פון כמעט אַלע היגע יו־דישע פעראיינען און אָרגאַניזאַציעס. נאָך די בעגריסונגען האָט ד״ר ש. יו־ריס געהאַלטען אַ 2 שעה׳-דיגען גלענ־צענדען רעפעראַט, וועלכער האָט ממש ענטציקט די צוהערער מיט זיין אינ־האַלט׳ס-רייכקייט, ה׳ יוריס האָט אין זיין רעדע ארויסגעוויזען אראטאָרי־שען טאַלענט אין גרויסען פערנעם.

דער המשך פון דער קאָנפערענץ איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אין דער היגער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע און האָט זיך געצויגען 2 טעג. מאָנטאָג ביינאַכט איז צום שלוס פאָרגעקומען אַ גראַנדיעזער באַנקעט און ביי אַ פּיי־ערליכע שטימונג איז די קאָנפערענץ געשלאָסען געוואָרען.

פון דער געז. „גאָז" און ראַדאָם.

און היינטיגען פרייטאָג צו נאַכט 8 אָווענד וועט דער בעקאַנטער ד׳ר ה׳ מאַמראָק, האַלטען אַ אינטערעסאַנטען רעפעראַט אין האַנדווערקער-קלוב. די טהעמא פון רעפעראַט איז „די געפאַהר וואָס דראָהט אייער קינד"

צומאָרגענס, ס׳הייסט שבת צו-נאַכט, וועט פאָרקומען איז זעלבען זאַהל, 8 אָווענד די יעהרליכע אַלגעמיינע פער־זאַמלונג פון „טאָז"

די יודישע בעפעלקערונג אין ראַ—דאָם דאַרף זיך וואַרימער פּראַאינטערע־סירען מיט דער געז. „טאָז" ווען עמענס אויפנאַבען עס זענען אַבצוהיטען דאָס געזונד ביי יודען.

דראַמאַטישער קרייז ביים האַנדווערקער-קלוב.

אונטער דער רעזשי פון ה׳ לאָטע איז ביים קלוב געגרינדעט געוואָרען אַ דראַמאַטישער קרייז, וואָס גרייט זיך אין די קורצע צייט אויפצופיהרען עטליכע בעסערע טעאַטער-פּיעסען.

* * *

די קולטור קאָמיסיע ביים האַנד.-קלוב אָרדענט איין סיסטעמאַטישע פאָרלעזונ־גען און רעפעראַטען. די צאָהל בעזוכער פערגרעסערט זיך מיט יעדער פאָרלעזונג אויך האָט די קולטור-קאָמיסיע לעצטענס איינגעקויפט אַ גרעסערע צאָהל ביכער פון דער קלאַסישער ליטעראַטור.

◆◆◆◆◆◆◆◆

קעלצער אבטיילונג.

מיר פערלאנגען א עפענטליכען ענטפער.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארטיקעל פון אונזער מיטארבייטער ה' ש—ק א. ג. „די חינעזישע מויער" האט דער „השומר הצעיר" אין קעלץ, פילענדיג זיך געטראפען פון די פארוואורפען אין אויבענדערמאנטען ארטיקעל, געגעבען א ערקלערונג אין פארם פון א בריף אין רעדאקציע פון „ראדאמער-קעלצער לעבען". איך וויל זיך דא נישט אבשטעלען אויף דעם גאנצען אינהאלט פון די פארוואורפען אין ענטפער, נאר אויף דעם „קאנפליקט" (ווי ס'רופט עס אב דער „השומר הצעיר" און זיין ענטפער) מיט'ן „מכבי".

דער אזוי גערופענער „קאנפליקט" איז ענטשטאנען אויפ'ן באדען פון אומגעלימפערטע רכילות, וואס דער „השומר הצעיר" האט אויסגערעדט אויף דעם איינציגען יודישען ספארט פעראיין „מכבי" אין אונזער שטאדט פאר דעם הויז-אייגענטימער, ביי וועמען דער מכבי האט אונטערהאנדעלט וועגען דינגען א לאקאל בעת דער „השומר הצעיר" פערנעמט שוין א לאקאל.

דער לעצטער, מורא האבענדיג, אז דער „מכבי" וועט פערנעמען א לאקאל אין זעלבען הויז קאן נאך חלילה די פילקע צו זיי אריינפאלען, איז געלאפען צום הויז-אייגענטימער און געזאגט דאס דער „מכבי" איז אסימילאטאריש געשטימט, מען רעדט דארט פויליש א. ד. ג. דער הויז אייגענטימער האט זיך געלאזט אנרעדען. און דעם לאקאל נישט פערדינגען, צוליב וועלכען ס'איז פאראליזירט געווארען די גאנצע טהעטיגקייט פון „מכבי"

דער איבעראל בעליבטער ספארט פעראיין „מכבי" האט צו פארדאנקען זיין יעצטיגען צושטאנד פון איין זייט דעם ארטיגען פוילישען „סאקאל", וועלכער האט נישט ערלויבט צו בענוצען זיין ספארט—פלאץ און פון דער אנדערער זייט דעם „השומר-הצעיר" וואס האט זיך בעמיהט, אז דער „מכבי" זאל נישט בעקומען, דעם פאסענדען פאר ספארט פעראיין, לאקאל. אהן א לאקאל קאן זעלבספערשטענדליך קיין אינסטיטוציע נישט עגזיסטירען און ביי די יעצטיגע בעדינגונגען איז נישט לייכט צו בעקומען א לאקאל, און ווען ס'איז שוין געוועזען א לאקאל, האט דער „השומר הצעיר" נישט געקאנט איינשטימען אז דער „מכבי" זאל בעקומען א לאקאל.

דער „השומר הצעיר" וויל לויט זיין ענפער ערלעדיגען דעם קאנפליקט און פערשטענדיגן זיך מיט פארשטעהער פון „מכבי" און געפינט נישט פאר נויטיג זיך עפענטליך פערענטפערען וואס איהם האט געצווינגען ארויסצוטרעטען מיט אזא מענה לשון בנוגע דעם „מכבי", אזוי ווי די געזעלשאפט וואלט זיי בכלל נישט אונטערעסירט און זיי דארפען זיך נישט קיינעם פערענטפערען און פערגעסען אבער, אז דער „השומר הצעיר" איז א אינסטיטוציע, וואס ווען זי וויל פאהרען אויף א זומער קאלאניע, אדער דינגען א לאקאל קומט זי צו דער געזעלשאפט נאך געלד, און אויב די געזעלשאפט האט געגעבען געלד מוז די פערוואלטונג פון „השומר הצעיר" אין קעלץ זיך פערענטפערען פאר דער געזעלשאפט און זיך רעהאביליטירען פון די איהר פארגעווארפענע פארוואורפען.

אין ענטפער האט זיך דאך דער „השומר הצעיר" מודה געוועזען, אז ער האט א קאנפליקט מיט'ן „מכבי" און צוליב דעם מוז די געזעלשאפט וויסען, וועלכע אומשטענדען ס'האבען בעוואויגען דעם „השומר הצעיר" צו אזא אונטאקטישען ארויסטריט.

די געזעלשאפט קאן נישט גלייכגילטיג קוקען אויף אזעלכע ארויסטרעטונגען און האנדלונגען פון אינסטיטוציעס, וועלכע ווילען האבען איהר סימפאטיע און זיין דורך איהר מאראליש און מאטעריעל געשטיצט.

ערשט נישט לאנג איז דער „השומר" געוועזען אין דער זעלבער לאגע, דינגענדיג דעם לאקאל ביים ה' פ. ווען די „שלומי אמוני ישראל" האבען גע'פועל'ט אונטער פערשידענע סטראשונקעס, ביים ה' פ. און דער לעצטער האט זיי ארויסגעבעטען בכבוד גדול. צי איז אייך דעמאלט ליעב געוועזען די האנדלונג פון דער „אגודה"? איהר זענט געלאפען און געהאלטען אין איין שרייען — ווי איז די יודישע געזעלשאפט? פאר וואס רעאגירט זי נישט אויף אזוי א נידערטרעכטיגע האנדלונג? איהר זענט געלאפען צו אונזערע מיטארבייטער און פשוט געשטורעמט, פאר וואס די געשיכטע האט נישט געהאט קיין אבקלאנג אין אונזער צייטונג. יעצט, ווי פיהלט איהר זיך אין אייער ראלע, ווען אנדערע לויפען מען זאל וועגען אייך שרייבען.

די פערוואלטונג פון קעלצער „השומר הצעיר" ווייזט אויס האלט נישט פונ'ם שפריכווארט „טהו נישט דעם צווייטען וואס דיר איז נישט ליב".

די האנדלונג קען נישט פערשוויגען ווערען, די פערוואלטונג פון „השומר הצעיר" מוז געבען א עפענטליכע ערקלערונג, וואס זי האט געצוואונגען צו דעם שערליכען ארויסטריט און די געזעלשאפט מוז טאדלען אזעלכע האנדלונגען, אויב די בעשולדיגטע וועלען זיך נישט עפענטליך רעהאביליטירען.

א מכבי'ער.

ארעסטירט א מאן פון 3 ווייבער.

פאריגען שבת איז דער קעלצער איינוואהנער ה' נחמיה אסטראוויץ ארויסגערופען געווארען אין אויספארשונג'ס אמט כדי פעסטצושטעלען די אידענטישקייט פון ארעסטירטען ה' אלתר זאלצמאן פון ווייסליץ.

דער לעצטער, א עלטערער מענש, א חסיד, און א אנגעזעהענער יוד אין שטעדטיל ווייסליץ, איז ארעסטירט געווארען אויפ'ן פערלאנג פון איינע פון זיינע דריי פרויען און געבראכט געווארען אין קעלצער אויספארשונג'ס-

דער קעלצער מוכר-ספרים'ניק.

(א קעלצער טיפ).

פון די אלע קעלצער טיפען, איז ווערט אפצושטעלען זיך אויף דעם קעלצער מוכר-ספרים'ניק פון דער לעגענדארער גאס, קודם כל איז דאס א יוד א הדרת-פנים מיט א שעהנער בארד, און דערצו א מופלג-בתורה, אליין א מחבר פון עטליכע ספרים, וועלכע זענען שוין אפגעדריקט אין עטליכע אויפלאגען, און יעדערס ספר זיינס, איז פערזעהן מיט א הקדמה פון עטליכע אנגעזעהענע גוטע—יודען. און דערביי איז ער זעהר א גאסט-פריינדליכער מענש, האט ליב מיט יעדען זיך גוט אויסצושמיסען, בעט יעגעם זיצען. האט שטענדיג שטעהן אונטער דער פאשטעטאניע א גרויסע ביער—פלאש מיט שניפ-טאבאק, און איז יעדען מכבד מיט א ברייטען שמעק-טאבאק.

דער זעלבע מוכר ספרים'ניק האט אויך מאדנע איינגעשאפטען אין קאפריזען, ווי למשל קומט אריין אחדר יונגעל קויפען א סידור'ל. גיט ער איהם באלד א פרעג מיט זיין פויגעל-שטימעלע;

—וואס ארער סידור'ל בחור'ל ווילסטו? מיטן קליינעם אדער מיטן גרויסען אדון עולם? -

מען דערצעהלט אויך א פאקט פון דעם זעלבען קעלצער מוכר-ספרים'ניק; סאיז אמאל אריינגעקומען א גלח, געקויפט ביי איהם דרשה א לוח, און ווען דער גלח איז שוין געהאט ארויסגעגאנגען, האט ער זיך געוואנדען צו זיינעם א בעקאנטען וואס איז גראדע געשטאנען אין געוועלב:

— הא, וואס זאגסטו, כ'וואלט געקענט שעהן אויסזעהן יוען כ'זאל נור אויסקוקען אויף בלויז יודיש לייזעבך..

צום געשעפט טויג ער זיך גאנץ גוט, האט אויך זעהר א גוט פסיכאלאגיש אויג, ווייסט מיט יעדען ווי אומצוגעהן, קומט איינער אריין קויפען עפיס א מעשה-ביכעל, זעהט ער שוין וואסערער לעזער יענער איז, גיט ער איהם באלד א מעשה פון א גזלן מיט צוועלף קעפ, אדער די פערלוירענע בת מלכה; א צווייטען, זעהט ער, אז יענער איז שוין א ביסעל מעהר א ערנסטער לעזער, גיט ער איהם די מעשה פון ספאלער-יידע, אדער אסתר'קע וואס דער פוילישער קעניג קאזשמירזש האט זיך פערליבט אין איהר, ווייסט יעדען ווי צוצוטרעפען.

אויך בעקלאגט זיך דער קעלצער מוכר-ספרים'ניק אויף די היינטיגע וועלט, ווי די יודישע סחורה איז נעביך ביליג געווארען, און דערביי ווייזט ער אן מיט דער האנד, אויף די פאליצעס ווי עס ליגען גאנצע שטויסען פערשריבטע, ספרים און גמרות און זיפצט טרויריג אב: — ווער קויפט עס היינט יוצר?

די גאנצע וועלט איז היינט נור אריינגעטוהן אין נארישקייטען, און דער תאוה פון געלד...—

גערעכט דער דאזיגער יוד,

נור ווער איז שולדיג?..

קעניג-שווארץ

אמט. אין דער אַגיטבוענהייט פון ה׳ אסטראוויעץ האט די קעלצער פרוי, אויף יועמענס פערלאַנג דער ה׳ ז. איז ארעסטירט געווארן, געוויזען דעם לייטער פון דערמאנטען אמט א יודישע כתיבה אלס צייגניש, אז דער ארעסטירטער איז איהר מאן און גלייכצייטיג דערציילט, אז ער האט נאָך 2 פרויען אין לאדז און אין ווייסליק.

דער אַרעסטירטער דאָגעגען האָט געהאַלטען אין איין טענה׳ן, אַז דאָס איז נישט קיין חתונה־אקט, נאָר אַ פריוואַטער אָבמאַך, אַז ער נעמט זי אַלס הויז—ווירטין. אויף די טענה פון דער פרוי, אַז זי האָט פון איהם אַ קינד פון 8 חדשים, האָט דער אַרעסטירטער געזאָגט, אַז ס׳איז א ליגען און צווישען זיי איז... גאָהר נישט „אָינצלכעס" פאָרגעקומען.

דער אַרעסטירטער איז בעפרייט געוואָרען אויף א פערזענליכע פערפליכטיגונג פון ה׳ אַסטראָוויעץ, דאָס אויף יעדען פערלאַנג פון דער פאָליציי מוז דער ה׳ א, דעם ארעסטירטען צושטעלען

כאַראַקטעריסטיש איז, דאָס דער אַרעסטירטער האָט געבעטען דעם ה׳ אַסטראָוויעץ יאָס שנעלער צו ערלעדיגען די פאָרמאַליטעטען און וואָס שנעלער איהם בעפרייען, ווייל ער האָט נאָך נישט געזאָגט קיין קריאת שמע און ער וויל נישט עובר זיין אויף קריאת שמע.

דער אויפטרעטונג׳ס—אַמט האט די אַקטען געשיקט קיין לאָדז, דאָרט געוי אויפצואַרבייטן די לאָדזער פרוי.

פון שטאדט-ראט.

אויף דער לעצטער זיצונג פון שטאטראט זענען בעטראכט געווארען א גאנצע רייהע אקטועלע ענינים. צווישען אנדערע איז בעשלאָסען געווארען, נעמענדיג אין אכט דאס דער אלגעמיינער עקאָנאָמישער קריזיס לאָזט זיך שטאַרק פיהלען אין די קינא-טעאַטערס—צו פערקלענערען דעם מאַגיסטראַט-שטייער פון די בילעטען פון 60 אויף 40 פראָצענט, עס איז אויך אנגענומען געוואָרען דער פארשלאַג פון מאגיסטראט נישט צו פערקלענערען אויף דעם יאהר 1926 די שטאטישע שטייערן פון פערשידענע האנדעלס-אונטערנעהמונגען און פון פאטענטען. צום סוף איז דורכגעגאנגען א רעזאָליציע אויפצופאָדערן דעם מאגיסטראט, דאס צוליב דער גרויסער צאהל פלענער אויף צו שטעלען הייזער, וועלכע זענען לעצטענס איינגעפלאָסען צו בעשטעטיגען—אויסצואַרבייטען א בוי-פלאַן וועלכער זאל דינען אלס יסוד פאר דער צובויאונג פון דער שטאט.

זעלבסט = מאָרד פון א יודיש מיידעל.

מאנטאג דעם $23/_{11}$ האט די פרל׳ טעמע באקאלארסקא אין דער וואוינונג פון איהרע עלטערן (נייע ווארשאווער) מיט׳ן צוועק צו בעגעהן זעלבסטמארד אויסגעטרינקען א גלאז עסיג-עסענץ.

די מוטער, וועלכע איז א צייט שפעטער געקומען א היים און געטראפען איהר טאָכטער ליגען אָהן סימנים פון לעבען האט גלייך ארויסגערופען א דאקטאר וואס האָט קאָנסטאטירט דעם טוידט.

די זעלבסטמערדערין איז זייט א לענגערע צייט געווען אָנגעשטעלט און געשעפט פון פרוי וואליש (קאלעיאווע) לויט וועלכעס ווערטער איז זי לעצטענס געוועזען שטארק נידערגעשלאָגען, און אויף די פראגען וועגען דער סיבה, נישט געוואלט ענטפערען, דעם קריטישען טאג האט זי דער מוטער געזאגט, דאס צוליב דעם, וואס זי פילט זיך נישט געזונד וועט זי דעם טאג אין געשעפט נישט געהן און אויסניצענדיג די צייט ווען קיינער איז נישט געוועזען אין דער היים האָט זי זיך דאָס לעבען גענומען.

מען איז זיך משער דאָס די סבה איז געוועזען א ראמאנטישע.

דער בעריכטס-מיטינג פון רעליגיעז-נאציאָנאַלען בלאָק אין דער יודישער קהלה אין קעלץ.

זונטאָג דעם 8 ליסטאָפאַד ה. י. איז אין לאָקאַל פון „מזרחי" מ״ק 15 פאָרגעקומען אַ בעריכט׳ס מיטינג פון דער קהלה איינגעאָרדנעט דורכ׳ן רעליגיעז־נאַציאָנאַלען בלאָק .4 № אויפ׳ן מיטינג זענען געקומען עטליכע הונדערט פערזאָהן, ס׳האָבען גערעדט די ה״ה ד. ראָזענבערג, י. פינקלער און הלל אבערמאן. ס׳זענען אָנגענומען געוואָרען ענטשפרעכענדע רעזאָלוציעס.

א קריסט וויל זיך מגייר זיין.

מיט איניגע טעג צוריק האט זיך א קעלצער יונגער קריסט געווענדעט צום ארטיגען מו״צ. אלתר האבערבערג מיט א ביטע איהם צוהעלפען איבערגעהן צום אידענטהום. דער מו״צ האט איהם געבעטען קומען אַיבענד, ווייל ער וויל זיך בעראטען מיט׳ן ראבינאט, די אורזאכע זאָל זיין, דאָס דער קריסט ליעבט אַ קעלצער יודיש מיידעל. דער ראבינאָט הטט בעשלאָסען צו ווענדען זיך וועגען דעם צום קראקאווער ראבינאט.

אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון בית „יתומים".

זונטאָג דעם 22-טען ה. מ. איז אין לאָקאַל פון דער יודישער גמינע פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „בית יתומים" אין קעלץ.

געעפענט די פערזאַמלונג האָט פרוי זשימנאָוואָדזשינאַ און ס׳ווערט אויסגעוועהלט אַלס פאָרזיצענדער ה׳ ד״ר פלעשלער, וועלכער לייענט אָדורך דעם טאָג אָרדנונג און גיט איבער דאָס וואָרט די פרוי זשימנאָוואָדזשינאַ צום בעבעריכט פון דער טעטיגקיים, נאָך וועלכען ס׳ווערט אויסגעדריקט צוטרוי און דאַנק די אָבטרעטענדע פערוואלטונג.

דער פונקט וועגען ליקווידירען די די געזעלשאַפט, רופט אַרויס הייסע וכוחים, נאָך וועלכע ס׳ווערט בעשלאָסען צוליב דעם צוגעזאָגטען שטענדיגען סובסידיום פון דער יודישער גמינע אין קעלץ אין א סומע פון 350 זל. חודשליך, נישט צו ליקווידירען די געזעלשאַפט.

ס׳איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ נייע פערוואַלטונג פון פאָלגענדע פערזאָן. פרויען: זשימנאָוואָדזשינאַ, ענגלארד, נעביעלסקא, שאַך, פלעשלער, פר׳ל. לובלינער און ה״ה אסטראוויק, לעוואַרטאָווסקי, הערמאַנשטאָדט, וואלדבערג, אייזענבערג א. ב. לאָקס, בער און מ. ד. אייזענבערג.

צו די ציוניסטען אין קעלץ.

דער לעצטער ציוניסטישער קאָנגרעס האָט אויף אונז שווערע און פעראנטווארטליכע אויפגאבען ארויפגעלעגט, וועלכע מיר מוזען אָבער דורכאויס ערפילען, מחמת אין דעם איז אָפהענגיג די גאַנצע ארץ־ישראל-ארבייט. מיר מוזען היינטיגעס יאָהר דעקען דעם בודזשעט, וועלכער בעטרעפט 600.000 פונט ד. ה. די הכנסות פון „קרן־היסוד" מוזען פערדאָפעלט ווערען; פון דער צווייטער זייט האט די עמיגראציע נאך ארץ־ישראל אנגעטראפען אויף פערשידענע מניעות, פון וועלכע די וויכטיגסטע איז דער מאנגעל אין באדען. דער „קרן-קימת" איז נישט אין שטאַנד ביים היינטיגען טאג צו ערפילען דעם דורשט נאך באָדען, וואס לאיט זיך יעצט פיהלען אין ארץ־ישראל און דעריבער דאַרף דער באדען-אויסקויף אין ארץ-ישראל געהן אין אַ שנעלערען טעמפאָ און דאס איז ווידער אָפהענגיג אין אונזער ארבייט פאר דעם „קרן־קימת". ווי מיר זעהען, אלזא, פערלאַנגט זיך יעצט פון אונז אַ סיסטעמאַטישע און איבערגעגעבענע ארבייט, וועלכע קען נאר דאמאלס האָבען ערפאלג, ווען זי וועט אנגעפיהרט ווערען דורך אַ געזונטע און אויף פעסטע יסודות אויפגעשטעלטע אָרגאַניזאציע.

די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין קעלץ האט לעצטענס אַרויסגעוויזען שוואכע סימנים פון לעבען, פון וואָס עס האָט שטארק געליטען די גאנצע ארץ-ישראל-אַרבייט אין אונזער שטאָדט די סיבה איז אָבער געוועזען דאָס נישט האבען קיין לאקאל.

לעצטענס איז ענדליך געלונגען נאך לאנגע בעמיהונגען אַ לאָקאַל צו בעקומען און צוזאַמען מיט דעם דאַרף די ציוניסטישע טעטיגקייט ביי אונז אין שטאָדט בענייט ווערען.

די אלגעמיינע פערזאַמלונג, וועלכע קומט זונטאג פאר וועט בעווייזען, דאָס די ציוניסטישע רייהען אין קעלץ פערגרעסערען זיך פון טאג צו טאג, דאָס די פערשטענדעניש פאר אונזער הייליגער אַרבייט איז ביי יעדען יוד דאָ אין ג ל ו ת און דאָס אַלע זענען גרייט צו בעטייליגען זיך אַקטיוו אין אונזער פעראַנטוואָרטליכער ארבייט.

זאָל קיין איינער ווערען עס איז טייער ארץ-ישראל, ווער עס פערשטעהט די וויכטיגקייט פון ארץ-ישראל-אויפבוי, נישט פעהלען אויף דער פערזאַמלונג. געדענקט, אז אונזער גורל איז אין יעצטיגען מאָמענט ביי אינז אין די הענד אין דאס אריינטרעטען אין די ציוניסטישע ארגאניזאציע העלפט צו צום ערפאָלג אין דער ארבייט פאר ארץ-ישראל.

קעלץ צבי מ—ן.

פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאציע.

זונטאָג דעם 29-טען ה. ח. 5 אַ זייגער! אָווענד וועט פאָרקומען אין לאָקאל פון האנדווערקער קלוב (קאָזשא 4) די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע אין קעלץ.

חברים און סימפאטיקער ווערען געבעטען צו קומען מאַסענווייז.

פון סוחרים - פעראיין אין ראדאם

א דאנק דער אינטערווענץ פון היגען סוחרים-פעראיין איז דער אבצאהל פאר די רעיענטען פאר פראטעסטען פערקלענערט געווארען ביז 50 גר. די דאזיגע פערלייכטערונג וועט חל זיין פון 1 דעצעמבער אן 1925; ס'וועט א חוץ דעם אין דער קורצער צייט פערעפענטליכט ווערען א טאבעלע בנוגע אנדערע פערשידענע וועקסיל-אבצאהלונגען.

מעטאל-בעטען מיט שאטקעס פון 39 זל. אן, קינדער-בעטלעך פון 20 זל. אן. קינדער-וועגעלעך, וועגעלעך פאר קראנקע, וואננע-קעסלען צו וועש, ברעטלעך צום וואשען, וויזשימאטשקעס עמפפעהלט די פירמע א. מ א ל ע צ ק י ראדאם.

א גרויסער אויסוואהל פון פוס-טרעטער יס-גראז אויך פאר שולען און ביוראס פון אייזען עמפפעהלט די פירמא א. מ א ל ע צ ק י, ראדאם.

צאהן-דאקטארין
ה. ר א ק א ט ש
ר א ד א ם, שעראקא 7.

אכטונג קעלץ

מיר זענען מודיע, אז פון היינטיגע וואך אן האט זיך די רעדאקציע „ראדאמער קעלצער-לעבען" איבערגעטראגען אויף מטארא-ווארשאווסקא 34.

רעדאקציע „ראדאמער קעלצער—לעבען"

צו אונזערע ג'. אבאנענטען און לעזער אין קעלץ!

אונזערע ג. אבאנענטען אין קעלץ ווערען געבעטען צו בעצאהלען דעם חודש'ליכען בעטרעף פאר דער צייטונג צו דער געהעריגע צייט, כדי נישט צו בעשווערען אונזערע אינקאסענטען אז זיי זאלען נישט ברויכען צו געהן עטליכע מאל נאך דעם זלאט.

גלייכצייטיג זענען מיר מודיע, אז אונזער פערטרעטער אין קעלץ, איז ה' מ. גרינשפאן, מאלא 5 (אין געשעפט פון ה' ווארברום), ביי וועמען מען קען איפגעבען גראטולאציעס, בעקאנטמאכונגען, נעקראלאגען און מודעות. בכלל וועגן אלע אדמיניסטראציע-ענינים קען מען זיך ווענדן צו ה' גרינשפאן.

אדמיניסטראציע „ראדאמער-קעלצער לעבן"

תקון טעות.

און נאטיץ „קאנסטאנטענבערג-פראצעס" ברויך דער וויצע-פרעזידענט ה' ד א מ א נ ס ק י פערצייכענט ווערען צווישען די עדות און נישט צווישען די פערטיידיגער וואס איז על פי טעות אויסגעבעבען.

רעד.

איך בעט ענטשולדיגונג ביי דעם פרעזעס פון שיפוס געריכט פון ראדאמער סוחרים פעראיין ה'

גבריאל זיגמאן.

פאר דער נישט געהעריגען אויסדרוק. פון מיר

יוסף פריעד.

Zgubione 4 weksle do odebrania w Administracji „SŁOWA" w Radomiu za zwrotem kosztów ogłoszenia i wynagrodzeniem znalazcy

ZGUBIONO DOWÓD OSOBISTY

wydany przez Starostwo Jędrzejowskie № 1 serja № 509741 na imię Ałtera B. Belfra zamieszkałego w Wodzisławiu, który unieważnia się.

בעקאנטמאכונג

איך מאך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום דאס איך פערטיג אויס אין 10 מינוטן פערשיעדענע פאטאגראפיעס און אויף פעסטער צו ביליגע פרייזן

מיט אכטונג ש. פעלדמאן

ראדאם מאלא 5

צאהן-ארצט
ל. ר ו ב י נ ל י כ ט
פילסודסקיעגא (שעראקא) 14
נעמט אן פון 10—2 און 4—6 נ. מ.

Kino „O D E O N" Radom.

Najpiękniejsze arcydzieło francuskiej wytwórni.
Cudo techniki, wystawy i gry
(LE MIRACLE DES LOUPS)

CUD WILKóW

NAJDROŻSZY OBRAZ SEZONU

Kino Teatr „C O R S O" Radom.

Od 26-go do 29-go listopada b. r.
Pierwszy raz w Radomiu prawdziwe arcydzieło sztuki kinemat.

ZA CHWILĘ ZAPOMNIENIA

wspaniały życiowy, sensacyjno-salonowy dramat w 8 duż. aktach
Nad program: Fragmenty z życia i pogrzeb siłacza „Króla żelaza" Zygmunta Breitbardta, który uległ nieszczęśl. wyp. w Radomiu.

Kino „C Z A R Y" Radom.

Od 26 do 29 listopada włącznie

Wieszczka Północy

Wielce sensacyjny dramat w 7-miu aktach, w roli głównej niezrównana **Mae Murray**

Tranowa Emulsja Scotta

Scotta Emulsja Tranowa

איז די ערשטע און אלטעלטליכע מארקע פון אלע טראן-אויסארבייטונגען פון 52 יאהר אן ווערט זי בענוצט דורך דאקטוירים פון אלע קולטורעלע לענדער מיט די בעסטע פאלגען אלס מיטעל

זיך צו ערנעהרען און זיך צו בטארקען

ביי שקראפול, קושיהיצע, ענגלישע קרענק און ביי גוטען ערנעהרען זיך. Scotta Emulsja בענוצט

א גוטען טעם און קאן זיין מיט ערפאלג בענוצט גם לו ביי די גרעסטע היצען אין זימער.

Emulsji Scotta פערלאנגען נאר אריגינעלע

פון די אויסשליסליכע פאבריקאנטען

סקאט און באוגע,

אבטיילונג פאר קאנגרעס-פוילען און פאר די קרעסען:

Warszawa, Nowogrodzka 2a tel. 31—54.

יעדע ווירטין דארף וויסען,

אז א ווייסע פאדלאגע קען מען אפפארבען אין פערלויף פון איין שעה אויף די קאלירען: רויט און נוס-טונקעל מיט דער הילף פון דער איבעראל-בעקאנטער זאפראווע

„Jaśniej Słońca"

אז דאס איז נישט קיין פוסטע רעקלאמע, קען זיך יעדער איבערצייגען מיט א קליינער אויסגאבע.

פערקויף אין אפטייק-סקלאדעס, זייף און פארב-געשעפטען.

Fabryka przetworów techno-chemicznych
„MARY" Warszawa, Dzielna 48, tel. 286-51.

צו דער פערלאבונג פון אונזער קוזין משה יוסף טייכמאן מיט פרל' רחל קארינסאהן אויס ווארשא, ווינשט פריידליכע צוזאמענלעבען.

פ א מ י ל י ע טאשעווסקי.

Kino „Phenomen" KIELCE

DEMON MORZA

z Helenem Sils

WAMPIRY WARSZAWY

Dramat-erotyczno-sensacyjny w 12-tu aktach

Redaktor i Wydawca CH. M. Herc — Druk „Radomer — Kielcer Leben" Radom Szwarlikowska № 20